

فرماندهی فرماندهی

نمایندگان مجلس در گفت‌وگو با «ایران»

از الزامات سیاسی ثبات مدیریتی در اقتصاد گفتند

استیضاح نابهنگام

مجلس

هیأت رئیسه مجلس شورای اسلامی روز گذشته طرح استیضاح وزیر امور اقتصادی و دارایی را که به امضای ۹۱ نماینده رسیده بود، اعلام وصول کرد. بر اساس اعلام احمد نادری، عضو هیأت رئیسه، جلسه استیضاح یکشنبه ۱۲ اسفند برگزار خواهد شد. این نمایندگان به واقعیت دیگری اشاره کردند؛ آن واقعیت این بود که یک جریان در مجلس ابتدا با طرح استیضاح دست کم سه وزیر

آغاز طرح استیضاح از سوی تعدادی از نمایندگان مجلس می‌گذرد؛ اکثریت نمایندگان نه فقط با آن همراهی نکردند، بلکه با وجود احترام گذاشتن و تأیید حق همکارانشان برای استفاده از این ابزار نظارتی قانونی، انتقادات متعددی را نسبت به استیضاح مطرح کردند. آنان معتقد بودند که استیضاح حق قانونی نمایندگان است، همچنان که دولت هم بر آن تأکید دارد، اما این نمایندگان به واقعیت دیگری اشاره کردند؛ آن واقعیت این بود که یک جریان در مجلس ابتدا با طرح استیضاح دست کم سه وزیر

نگرانی برای سال بی‌وزیر

استیضاح حق قانونی نمایندگان است و بحثی در این باره وجود ندارد. همچنان که به نظر می‌رسد استیضاح کنندگان می‌خواهند به مشکلات معیشتی مردم این‌گونه پاسخ بگویند. در این میان برای مردم فرقی نمی‌کند چه کسی وزیر باشد. یا اینکه چه کسی سکانتدار وزارت اقتصاد باشد هم در واقعیات داخلی و خارجی که خود را بر اقتصاد کشور تحمیل کرده‌اند، چندان تفاوتی ایجاد نمی‌کند. باوجود همه اینها مسلم است که مجلس شورای اسلامی باید عملکردی در پیش بگیرد که کمترین آسیب را برای مردم در پی داشته باشد. استیضاح وزیر اقتصاد آن هم در ماه پایانی سال، سه ماه بدون متولی مانند این وزارتخانه

در دیدار اساتید علوم اجتماعی با وزیر کشور چه گذشت؟

توصیه های جامعه شناسان در ساختمان فاطمی

گزارش

سه‌شنبه گذشته نشست صمیمانه وزیر کشور و جمعی از استادان حوزه علوم اجتماعی در رشته‌های جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی و ارتباطات در این وزارتخانه برگزار شد. گزارش مرکز اطلاع‌رسانی وزارت کشور به بخش‌های کوتاهی از اظهارات دوطرف اشاره کرد. به‌عنوان مثال، وزارت کشور گزارش داد که اسکندر مؤمنی وزیر کشور در این جلسه بیشتر شنونده بوده و با تأکید بر برگزاری جلسات مستمر، اعلام کرد در آینده نزدیک، جلسه دیگری با این جمع به‌منظور بحث و بررسی درباره برنامه‌های سازمان امور اجتماعی برگزار خواهد شد. در این گزارش آمده که استادان حوزه علوم اجتماعی هم در این جلسه بر لزوم ارتباط پویا و فعال بین دستگاه‌ها و دانشگاه‌ها تأکید کردند.

بنابر این گزارش، «تقویت تشکل‌ها و حلقه‌های میانی تا بتوانند پلی ارتباطی میان مردم و دولت باشند» از موضوعات مورد تأکید اساتید جامعه‌شناسی و ارتباطات بود. برخی از استادان حوزه علوم اجتماعی، «تقویت مسأله همبستگی ملی» را اهرمی برای تقویت پیماگاه اجتماعی دولت و حاکمیت دانستند و بر «لزم گزارش مرکز اطلاع‌رسانی وزارت کشور به بخش‌های کوتاهی از اظهارات دوطرف اشاره کرد. به‌عنوان مثال، وزارت کشور گزارش داد که اسکندر مؤمنی وزیر کشور در این جلسه بیشتر شنونده بوده و با تأکید بر برگزاری جلسات مستمر، اعلام کرد در آینده نزدیک، جلسه دیگری با این جمع به‌منظور بحث و بررسی درباره برنامه‌های سازمان امور اجتماعی برگزار خواهد شد. در این گزارش آمده که استادان حوزه علوم اجتماعی هم در این جلسه بر لزوم ارتباط پویا و فعال بین دستگاه‌ها و دانشگاه‌ها تأکید کردند.

استیضاح زود هنگام

طرح استیضاح وزیر اقتصاد اندکی بیش از چهار ماه پس از آغاز رسمی مسئولیتش، آنقدر زود هنگام و غیر عفر به نظر می‌رسد که محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی هم از باب تذکر و انتقاد، آن را «سیاسی- نمایشی» توصیف کرد. بسیاری از دیگر نمایندگان نیز در یادداشت‌ها و اظهارنظرهایشان با یادآوری این نکته که استیضاح در ابتدای دوران مسئولیت یک وزیر، تعبیری جز سیاسی بودن در اذهان ایجاد نمی‌کند، بر این نکته اشاره کردند که نمایندگان باید از حق قانونی استیضاح برای احقاق حقوق مردم استفاده کنند، نه برای مقاصد سیاسی. حتی با صرف نظر از این واقعیت، همچنان دو نکته مهم دیگر در ارزیابی عملکرد عبدالناصر همتی مورد بی‌توجهی قرار گرفته است. اول آنکه آنچه اقتصاد ایران و بطور مشخص نوسانات بازار ارز به عنوان موضوع اصلی مورد اعتراض طراحان استیضاح را رقم زد، بیش از آنکه ناشی از تدابیر مدیریتی باشد، تحت تأثیر تحریم‌ها و فضاسازی روانی است که در ذیل این تحریم‌ها اقتصاد کشور را با مشکلاتی مواجه کرده است. دیگر اینکه نمایندگان منتقد استیضاح یادآور شدند که آنچه مورد اعتراض طراحان استیضاح قرار دارد، بیش از آنکه در حیطه مسئولیت وزیر اقتصاد باشد، در حوزه وظایف و اختیارات قانونی است که با تصویب مجلس یازدهم به رئیس کل بانک مرکزی سپرده شده است.

نادیده گرفتن آینده اقتصاد بدون وزیر

با این همه همچنان مهم‌ترین انتقادی که در قبال رویکرد پیگیری‌کنندگان استیضاح، فارغ از سیاسی بودن یا نبودنش مطرح شد؛ نادیده گرفتن ثبات نامطلوب استیضاح وزیر اقتصاد برای کشوری است که در میانه یک جنگ اقتصادی تمام عیار قرار دارد؛ جنگی که با آغاز به کار مجدد ترامپ در کاخ سفید وضعیتی متفاوت دارد. ترامپ همان رئیس جمهوری بود که در دور اول ریاست جمهوری خود مقابله با ایران را تشدید

تحریم‌ها و خروج از برجام به وجهی کم سابقه دنبال کرده بود. اکثر کارشناسان و نمایندگان نفس استیضاح همتی و رأی آوردن آن که به معنای بی‌متولی ماندن وزارت امور اقتصادی در بزنگاه این جنگ اقتصادی است را اقدامی ناسنجیده ارزیابی می‌کنند و تقویت انسجام، همدلی و وفای و اجتناب از نگاه سیاسی داشتن به مسائل را ضروری دانستند. با همین ارزیابی، محمدباقر قالیباف از جایگاه ریاست مجلس هم با توصیه به نمایندگان خواستار استیضاح برای برگزاری جلسات با وزیر و در ادامه با ترتیب دادن جلسات غیرعلنی برای قرار گرفتن همه نمایندگان در جریان واقعیات اقتصادی کشور سعی کرد تا حد امکان طیف پیگیری‌کننده استیضاح را از دنبال کردن این پروژه منصرف کند.

برگزاری جلسه سه ساعته غیرعلنی روز سه‌شنبه گذشته با حضور رئیس جمهوری و تیم اقتصادی دولت، اوج تلاش رئیس مجلس برای توجیه همکارانش و اثبات نادرستی انجام استیضاح در شرایط کنونی بود. رئیس جمهوری، وزیر اقتصاد، رئیس بانک مرکزی و رئیس سازمان برنامه و بودجه در این جلسه غیرعلنی مختصات اقتصادی کشور و برخی برنامه‌هایی را که برای فائق آمدن بر مشکلات آن در سر دارند برای نمایندگان تشریح کردند. محتوای این جلسه هر چه بود، سبب شد تعدادی از نمایندگان خواهان استیضاح، امضای خود را پس بگیرند و تعداد دیگری هم براین نکته تأکید کردند که بر اساس آنچه در آن نشست مطرح شده بیش از هر زمان به این نتیجه رسیده‌اند که نمی‌توان و نباید همتی را در جایگاه متهم بروز نوسانات بازار ارز قرار داد. جایگاه متهم بروز نوسانات بازار ارز قرار داد. تا حدود زیادی از فضاسازی روانی بیگانگان تأثیر پذیرفته بیش از هر چیز به همدلی قوا و تلاش برای ایجاد آرامش در فضای سیاسی اجتماعی نیازمند است. با چنین نگاهی اگر چه هیأت رئیسه مجلس روند قانونی استیضاح را پیگیری کرد؛ اما همچنان بعید است نمایندگان در موعد استیضاح با آن همراهی کنند.

سؤالات بی پاسخ از طراحان استیضاح

استیضاح وزیر امور اقتصادی و دارایی که حالا روز برگزاری آن هم مشخص شده است، بیش از آنکه یک مسأله فنی، اقتصادی و تخصصی باشد، یک مسأله سیاسی است. مسائل و مشکلاتی که اکنون مبتلابه اقتصاد کشور است، در دولت گذشته هم وجود داشته است و طبیعتاً این روند هرچه جلوتر رفته تشدید شده است. کم‌اینکه با توجه به ساختارهای فعلی و مشکلات ناشی از تحریم، شاید هر کس دیگری هم به جای آقای همتی بود، شرایط و وضعیت بدتری را تجربه می‌کردیم. از چند نفر از همکاران هم سؤال کردم که اگر آقای همتی استیضاح شود، قرار است چه کسی را

به جای او به عنوان وزیر اقتصاد معرفی کنند؟ پرسیدیم آیا تضمین می‌دهند بعد از آقای همتی وضعیت بهبود پیدا کند؟ و اساساً چند درصد آقای همتی را در جریانات اخیر افزایش قیمت دلار مقصر می‌دانند؟ البته برخی‌ها توجیهاتی دارند، اما این توجیهات قانع‌کننده نیست. حال آنکه آنچه در شرایط فعلی

محمدشهرابری
عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی

به جای او به عنوان وزیر اقتصاد معرفی کنند؟ پرسیدیم آیا تضمین می‌دهند بعد از آقای همتی وضعیت بهبود پیدا کند؟ و اساساً چند درصد آقای همتی را در جریانات اخیر افزایش قیمت دلار مقصر می‌دانند؟ البته برخی‌ها توجیهاتی دارند، اما این توجیهات قانع‌کننده نیست. حال آنکه آنچه در شرایط فعلی

گسست‌های اجتماعی شود. این مسأله از این‌رو اهمیت دارد که وزیر کشور هم عضو شورای عالی امنیت ملی است و به همین دلیل نظر این عضو دولت می‌توانست تعیین‌کننده تصمیم شورای عالی امنیت ملی برای تعویق ابلاغ این قانون باشد. با اینکه به‌نظر می‌رسد وزارت کشور در زمینه اجرای بخشنامه محرمانه وزارت کشور دولت قبل در زمینه عفاف و حجاب نیز بازنگری‌هایی داشته است. در همین رابطه چندی پیش فاطمه مهاجرانی، سخنگوی دولت در گفت‌وگو با «ایران» اعلام کرد که اجرای این بخشنامه را از وزیر کشور جویا شده و وزیر کشور هم اعلام کرده است این بخشنامه از سوی این وزارتخانه اجرا نمی‌شود. توجه به اهل سنت و کدرها و بلوچ‌ها و استفاده از آنان در مسئولیت‌هایی چون اسانتداری و استفاده از زنان در بخش‌داری‌ها و فرمانداری‌ها از دیگر نقاط قوت مورد اشاره اساتید جامعه‌شناسی در این نشست بود.

اما در عین اشاره به این نکات مثبت و تحولات امیدبخش ماه‌های اخیر فعالیت دولت چهاردهم و وزارت کشور به مدیریت اسکندر مؤمنی، این جلسه توأم با هشدارهای صریح هم بود. این هشدارهای صریح عمدتاً حول تلاش برای بهبود رابطه دولت و ملت و تلاش برای مهار فرآیند گسست‌های اجتماعی بود. امری که دولت و شخص رئیس جمهوری نیز بارها به آن تأکید کرده‌اند. همچنان که پزشکیان بارها عنوان کرده است باید برای جلب‌نظر و رضایت ۵۰ درصد شرکت‌نکرده در انتخابات هم فکر و تمهید جدی داشت. به هر رو، جلسه سه‌شنبه گذشته فرصت خوبی بود تا وزیر کشور دولت پزشکیان دریابد اندیشمندان علوم اجتماعی ایران به ایران و مسائل آن چگونه می‌نگزند، هشدارها و نگرانی‌های آنان چیست و این اساتید برای رفع این نگرانی‌ها و چالش‌ها چه راهکارهایی پیشنهاد می‌دهند؟

سیاسی

یادداشت

دیپلماسی گفت‌وگو؛ پیام سفر امیر قطر به تهران

سفر امیر قطر به تهران و دیدار با رئیس جمهوری بار دیگر اهمیت تعامل و همکاری کشورهای منطقه را نشان می‌دهد. این دیدار در شرایطی انجام شد که تحولات ژئوپلیتیکی منطقه فارس، بیش از هر زمان نیازمند اتخاذ راهبردهای مبتنی بر گفت‌وگو و تفاهم است. ایران و قطر با تأکید بر اصول همکاری‌های منطقه‌ای، پیامی واضح به کشورهای همسایه ارسال کردند: امنیت و توسعه پایدار تنها از مسیر دیپلماسی و همکاری محقق می‌شود.

امیر قطر در نشست خبری اعلام کرد «بهترین راه برای حل نزاع‌های موجود، گفت‌وگوهای سازنده است» و حمایت کامل خود را از رویکرد ایران در قبال کشورهای روابط مبتنی بر منافع مشترک و حسن همجواری، نشان دهنده درکی مشترک از ضرورت عبور از اختلافات و حرکت به‌سوی همکاری‌های پایدار است. این موضع به نفع تهران و دوحه و گامی برای ثبات منطقه‌ای است.

ایران همواره بر اهمیت گفت‌وگوهای منطقه‌ای و حل مسائل با تعامل مستقیم تأکید دارد. سیاست خارجی دولت پزشکیان نیز بر پایه همین اصول در تلاش است روابط ایران را با کشورهای همسایه به سطحی بالاتر از همکاری‌های معمول برساند. در چنین شرایطی حمایت صریح امیر قطر از این رویکرد می‌تواند زمینه‌ساز تغییر نگرش سایر کشورهای منطقه باشد. قطر در سال‌های اخیر نقش میانجی‌گرانه را در بحران‌های منطقه‌ای داشته است و اکنون می‌تواند به پلی برای افزایش همکاری‌های ایران و کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس تبدیل شود. تحولات اخیر نشان می‌دهد منطقه خلیج فارس به یک رویکرد جدید نیاز دارد. در شرایطی که برخی قدرت‌های فرامنطقه‌ای بر طبل اختلاف‌افکنی و رقابت فرسایشی می‌کوبند، تأکید ایران و قطر بر همکاری و گفت‌وگو، راهبردی آینده‌نگرانه است. این مسیر اگر با همراهی سایر کشورها ادامه یابد، می‌تواند از تنش‌های غیرضروری بکاهد و بستری برای توسعه اقتصادی شکل گیرد یک نظم منطقه‌ای جدید بر اساس منافع مشترک فراهم سازد. دیدار تهران و دوحه، صرفاً یک ملاقات دیپلماتیک نبود؛ بلکه نشانه‌ای از تغییر رویکرد در مناسبات منطقه‌ای است. این سفر، فرصتی برای ایران بود تا سیاست خارجی تعامل‌گرای خود را تقویت صحنه بین‌المللی و منطقه، تقویت ارتباطات با کشورهای همسایه و فراهم شدن بستری ضروری برای بازگشت صادرات نفت و دیگر تولیدات کشور به روال طبیعی و افزایش درآمدهای ارزی مؤلفه‌هایی هستند که تأثیر مستقیمی روی وضعیت اقتصادی کشور خواهند داشت. در چنان شرایطی اگر وزیر سیاست‌هایی داشته باشد که بخواهد برای وضعیت اقتصاد کشور مشکل ساز شود، می‌شود او را استیضاح کرد، تغییرش داد و حتی محاکمه‌اش کرد.

حبیب‌الله عباسی
مدیر کل روابط عمومی دفتر رئیس جمهور

آسیب‌های نگاه غیراجتماعی به مسایل اجتماعی

بسیاری از مسائل و مشکلات، در جامعه است و برای خروج از آن به مشارکت مردم و حضور بیشتر نخبگان نیازمند هستیم. ما نیاز به این داریم که ریشه‌های اصلی مسائل جامعه شناخته شود و متناسب با آن ریشه‌ها، بتوانیم با مسائل روبه‌رو شویم. جامعه‌شناسان به درستی این نقد را مطرح کردند که به جای اینکه جامعه را فعال و پرشور سازیم و به تقویت نهادهای مدنی اهتمام بورزیم، نقش مردم را درست ندیده‌ایم و ناچار شده‌ایم بیشتر نگاهی غیر اجتماعی به جامعه داشته باشیم. از همین رو پیشنهاد شد که مجدداً در مواجهه با آنچه در جامعه می‌گذرد از جامعه‌شناسان استفاده شده و زمینه مشارکت بیشتر مردم در حل مسائل و مشکلات جامعه از سوی دستگاه‌های حاکمیتی از جمله وزارت کشور فراهم شود.

در کنار همه نقدهایی که به وزارت کشور وارد شد، دا داشت که از موضع دولت در قبال موضوع عفاف و حجاب قدرانی شده بود که این اتفاق هم در این نشست افتاد. زیرا دولت چهاردهم توانست در برابر اتفاقی که می‌توانست مسائل جامعه را پیچیده‌تر کند، بایستد. در این جلسه بر این هم تأکید شد که در کنار این تعویق انداختن، برخوردهایی که بطور پرانگده انجام می‌شود از بخش‌هایی غیر از دولت است که باید متوقف شود تا جامعه قبول کند که بالاخره دولت توانسته در این مسأله تماماً به سمت جامعه حرکت کند و بخشی از آنچه را که می‌توانسته کشور را به سمت بحران بکشانند، حل و رفع کند.

چنین نشست‌هایی چه خواهد بود. برگزاری این نشست‌ها در آغاز کار دولت، نشان می‌دهد مسئولان علاقه‌مند به کارگیری دیدگاه و نظر جامعه‌شناسان در حل مسائل و مشکلات کشور هستند، اما نکته این است که نباید در ادامه روش دیگری اجرایی شود. اگر این ارتباط، مستمر و برنامه‌ریزی شده باشد می‌توان روی نتایج آن حساب کرد اما اگر جلساری باشد که تنها می‌خواهند در آن مکس یادگاری بگیرند، نتیجه‌ای نخواهد داشت.

برگزاری نشست استادان حوزه علوم اجتماعی ایران با وزیر کشور به دعوت شخص وزیر برگزار شد. با توجه به جایگاه و وزارت کشور در حوزه امور اجتماعی و بنا به کارکرد سازمان امور اجتماعی که در این وزارتخانه بنا شده است، این ضرورت وجود داشت تا جامعه‌شناسان در نشست با حضور وزیر کشور حاضر شوند و وضعیت امروز جامعه و گلاویز شدن آن با مشکلات عدیده اجتماعی را به بحث بگذارند و در مورد مسائل و مشکلات کشور در حوزه اجتماعی رایزنی کنند. از همین رو، ۱۵ نفر از جامعه‌شناسان صاحب‌نامی که در دانشگاه‌های مختلف کشور فعالیت دارند، در جلسه حضور یافته و مسائل حائز اهمیت را با وزیر کشور در میان گذاشتند. این کار با استقبال آقای اسکندری همراه شد. آنچنان که وزیر کشور ابزار علاقه‌مندی کرد در آینده هم بتواند ارتباط نزدیک‌تری با جامعه‌شناسان داشته و در نشست‌های بعدی، به تحلیل آمارها و یافته‌های جمع‌آوری شده از سوی سازمان اجتماعی وزارت کشور بپردازد.

بحث‌هایی که در این نشست مطرح شد، عمدتاً حول محور مشکلات و مسائل اجتماعی می‌چرخید. از سوی تعدادی از حاضران تأکید شد که کشور با گرفتاری‌ها و مسائل عدیده‌ای در زمینه معیشت مردم، سبک زندگی، آسیب‌ها و مسائل اجتماعی روبه‌رو است که باعث نگرانی ما شده است. در عین حال که درباره مسائل و مشکلات عدیده کشور بحث شد، به نکته مهم دیگری هم اشاره شد و آن درک نادرستی بود که متأسفانه برخی از مسئولان کشور نسبت به شرایط موجود دارند.

مشکل اینجاست که این برخی از مسئولان، عمدتاً به مسائل اجتماعی نگاه غیراجتماعی دارند. لذا آگاهی جامعه‌شناسان از آسیب‌های این نگاه سبب شد که آنان بارها این اساتید برای رفع این نگرانی‌ها و چالش‌ها چه راهکارهایی پیشنهاد می‌دهند؟

یادداشتی

سعید مهدی‌زاده
استاد جامعه‌شناسی

امروز جامعه و گلاویز شدن آن با مشکلات عدیده اجتماعی را به بحث بگذارند و در مورد مسائل و مشکلات کشور در حوزه اجتماعی رایزنی کنند. از همین رو، ۱۵ نفر از جامعه‌شناسان صاحب‌نامی که در دانشگاه‌های مختلف کشور فعالیت دارند، در جلسه حضور یافته و مسائل حائز اهمیت را با وزیر کشور در میان گذاشتند. این کار با استقبال آقای اسکندری همراه شد. آنچنان که وزیر کشور ابزار علاقه‌مندی کرد در آینده هم بتواند ارتباط نزدیک‌تری با جامعه‌شناسان داشته و در نشست‌های بعدی، به تحلیل آمارها و یافته‌های جمع‌آوری شده از سوی سازمان اجتماعی وزارت کشور بپردازد.

بحث‌هایی که در این نشست مطرح شد، عمدتاً حول محور مشکلات و مسائل اجتماعی می‌چرخید. از سوی تعدادی از حاضران تأکید شد که کشور با گرفتاری‌ها و مسائل عدیده‌ای در زمینه معیشت مردم، سبک زندگی، آسیب‌ها و مسائل اجتماعی روبه‌رو است که باعث نگرانی ما شده است. در عین حال که درباره مسائل و مشکلات عدیده کشور بحث شد، به نکته مهم دیگری هم اشاره شد و آن درک نادرستی بود که متأسفانه برخی از مسئولان کشور نسبت به شرایط موجود دارند.

مشکل اینجاست که این برخی از مسئولان، عمدتاً به مسائل اجتماعی نگاه غیراجتماعی دارند. لذا آگاهی جامعه‌شناسان از آسیب‌های این نگاه سبب شد که آنان بارها این اساتید برای رفع این نگرانی‌ها و چالش‌ها چه راهکارهایی پیشنهاد می‌دهند؟